

• Великата загуба на Русия и славянството

На 14 март, само ден преди да навърши 78 години, в една московска клиника склопи очи завинаги Валентин Григориевич Распутин. Отиде си от този свят като една огромна въздишка за него. И за Русия, на която той със своето творчество беше духовната мярка за свят, човечност и любов към родината. Непомерно дълбок в проникновението си писател, Валентин Распутин, авторът на разтърсващите повести “Живей и помни”, “Прощаване с Матьора”, “Пари за Мария”, “В тази същата земя” и други, записа името си във всяко руско сърце. Записа го с нетленните кирилски букви на своето писателско слово, на своя талант, съизмерим само с мащабите на необятния Сибир, чийто роден син и чиято гордост и болка беше, е и ще бъде.

Писателят и човекът Валентин Распутин съумя в духа на великата руска традиция в литературата да превърне **вечната руска тройка - дарба, живот и творчество**, в символ на автентичната мярка за синовна любов към отечеството, на неумираща кръвна връзка с родната земя, с дълга пред нея, със страданията и радостите на своя собствен народ. Дори мълчанието на писателя при него не бе израз на творческо изчерпване или застои, а съкровен знак на онази енергия, в която гневът, протестът и закана са гърмящата смес на една парола, понятна за всяка славянска душа:

„Народ безмолвствуєт!”

И след тази парола, винаги, още от времената на Гогол, през Пушкин и Лермонтов, през Толстой, Достоевски и Тургенев, през Блок и Есенин синовете на Русия са поглеждали небето и стъмнените хоризонти над руската земя, сторвали са кръстен знак и са поемали по пътя на дълга. “

Защо ни е патриотизъм

- питаше Валентин Григориевич.

- *А защо ни е любовта към майката, защо ни е свящото чувство към нея за цял живот?”* И отговаряше:

“Тя те е родила, научила те е да ходиш изправен на своите крака, упътила те е към живота... Любовта към родината е същото като чувството към майката, вечна благодарност и вечна тяга към най-близкото същество на земята. Родината ни дава всичко, каквото имаме, всяка клетка от тялото ни, всяка бенка и всяка гънка на мисълта. Патриотизмът не е само постоянно усещане за връзката със своята земя, но преди всичко дълг пред нея, радение за нейното духовно, морално и физическо благополучие, сверяване като часовник сърцето с нейните страдания и радости...”

Преписвам цитата от проникновеното слово на Валентин Григориевич за родината майка, за любовта към отечеството и синовния дълг - тази най-свята тема за всеки православен народ, и усещам вълнението на сърцето си. То разпознава стоманения звек на онази неразкъсваема духовна верига, която ни свързва и ни прави братя. И която е счупила зъбите на не една вълча паст.

“...Човек в родината си е като огромна семейна снимка с рамка, където предците следят за живота и постъпките на потомците. И където на едро са очертани родовите заповеди... - продължава великият словотворец. - Затова именно безродството изисква да направи целия свят като себе си. защото така по-лесно се управлява - с помощта на пари, лъжи и оръжие. Всичките беди на Русия идват от това, че не ѝ позволяват да живее със собствената си глава...”

На 15 март над Русия и славянския свят изплющя камшикът на скръбната вест за кончината на този най-голям съвременен писател на кирилските народи. **На 16 и 17 март Москва се прости с него, оплака го ведно с цяла Русия. И отгърмяха за упокой камбаните на храма “Христос Спасител”. И литна към небесата молитвата на Патриарха на Москва и цяла Русия Кирил:**

“Упокой, господи, новопреставленного раба твоего Валентина, и сътвори ему вечную память

”.

На 18 март в Иркутск, до гроба на трагично загиналата Мария, единствената дъщеря на писателя, Валентин Распутин се сля с руската земя, духовният код на която той съхрани в своите книги. Вещ изследовател на руската душа, провидец и негръмогласен прорицател на тревожните процеси в руското общество и света, руски човек във всички измерения на това понятие, **той имаше една тревога: съдбата на Русия.** Валентин Григориевич знаеше за т. нар. глобален проект онова, за което мнозина съвременници само се досещат: „

*След откриването на Америка,
писа той,*

и създаването там на могъща държава на космополитизма, пробивът в Русия стана главното събитие през втората половина на миналия век... Повалиха отечеството и хищниците се нахвърлиха на него - картина отвратителна и невиджана... Настъпи епоха

на границата на живота, единственият образ на която е Апокалипсисът в откровенията на Йоан Богослов.”

Звучи отчайващо, ако великият писател не бе посочил и пътя на спасението: родина, дух, памет и вяра.

“Родината, това е преди всичко земята на духа, в която се съединяват миналото и бъдещето на твой народ, и чак след това тя е територия... Родината е по-голяма от нас. По-силна от нас. По-добра от нас. Нейната съдба е в ръцете ни и трябва да бъдем достойни за нея.”

Какъв неподражаем и мъдър урок по патриотизъм! Какъв чудотворен мехлем за всяко наранено човешко сърце, което търси лек и изцеление от отровите и раните на безродството, **във времена, когато сблъсъкът е съкрушаващ и загубите са страшни, а отчаяните, пленените и отровените от черната магия на бездуховността стават все повече, когато тяхното име е легион.**

Но

големият писател

Валентин Распутин, този сибирски император на руския дух, сякаш повтаря пророческите напътствия на царя светец Александър Невски:

“Не в силе бог, а в правде!”

И Валентин Григориевич добавя: “

Националната идея не трябва да се търси. Тя е пред очите ни. Това е управление в името на нашите, а не на чуждите интереси. Възстановяване и защита на традиционните ценности, изхвърляне на всички, които развращават и оглупяват народа, опора на руското име, което побира в себе си, сега непотърсена и неизползвана сила... Трябва да се сложи край на чуждопоклонничеството, трябва да се спре нашествието на чуждестранната уродлива “култура”, да се въведе ред, който ще следва посоката на нашия исторически и духовен строеж, а не на неговата развала. Политическите измамници все така извъртат нещата, че да подменят коренната национална идея с чужда, или така да я обезсилят, че и буква да не остане от нея

.”

Някога Иля Еренбург написа, че неговото познанство с Пикасо не е момент от биографията на великия художник, в смисъл, че за биографите на автора на “Герника” неговите срещи с художника ще са само нищо незначещо многоточие.

Да ме прости бог за дързостта да се позова на примера с двамата големи творци, но ми предстои да споделя с читателите нескромността на един далеч по-драстичен мащаб. **Да, аз познавах Валентин Распутин. И без да съм Еренбург, мога да повтора думите му, че съобщавам този факт като удивителен дар в живота ми.**

Тук няма да говоря за неговото гостуване в моя дом, за българското присъствие в неговия работен кабинет, за думите на благодарност, повтаряни всеки път, когато сме се чували, за невероятната ми изненада и вълнение, когато веднъж, в НДК, в антракта на “Лебедово езеро”, внезапно иззвъня телефонът ми и аз чух приглушеният му глас да повтаря:

“Минчо, держись!”

Той обичаше България така, както искрено я обичаха и неговите близки другари Василий Белов и Ернст Сафонов.

С него и с тях ни свързваше онова необяснимо електричество, което протича между хората, които служат на идеала на правдата, но сърцата им усещат притаената злост на капаните и леденото дихание на бездната. Бе време, когато България и Русия се раздалечаваха като дрейфащи ледени късове в морето от лукава ненавист, наречено разведряване. **На празниците на славянската писменост в Минск през 1990 г. бях в състава на българската културна делегация.**

Някои от абонираните допреди месеци за подобни участия културни мъже вече усещаха съдбата на кораба и изостреният им инстинкт за самосъхранение бе разпробил иначе непробиваемата им доскоро идейна броня. Един такъв „*велемъдър муж*”

от „

Съюза на византийските художници, секция чертожници”,

както би казал поетът, внезапно го схвана ишиасът и така на мен ми излезе късмета. Това някак си се сля и с еуфорията, която изживявах от излизането на първия брой на в. „Зора”, на 14 май 1990 г. – вестникът, който бях мечтал и сънувал, и излизането на който празнувах като раждането на първороден син.

Така, върху крилето на младостта и радостта, долетях до Мурманск за откриването на паметника на светите братя Кирил и Методий, там, далече на север.

Още помня как дълго бях зашеметен от целувката на една северна Олеся и най-вече от подаръка ѝ – дълга краставица сорт „Гергана”. Докато си мислех за неговата многозначителност, все пак ми бе обяснено, че е от оранжерията в Мурманск и че е много ценна с витамините, които съдържа. Благодаря, казах, и отлетях към Минск, където бе и първата ми среща с Валентин Григориевич. От словото, което произнесе при откриването на празниците, запомних, че „

човек са ражда от клетките на доброто

”. Подарих му първия брой на в. „Зора” и помолих за текста (

поместен е в бр. 3 на в. „Зора” от 7 юни 1990 г

.). Така започна нашето познанство.

Слушах автора на „Пари за Мария“ как говори за великото дело на славянските просветители, за нас, българите като наследници и продължители на този духовен подвиг, за мястото ни в културния и духовен живот на Русия – **думи, съзвучни единствено с тези, които дотогава бе изричал само един друг приятел на България, академик Дмитрий Лихачов.**

”
Русия и България може да имат и различни политически системи, но все едно – ще съществува най-важното: духовните ни връзки. И най-главната ни опора са славянските ни първоучители Кирил и Методий – създателите на азбуката, от която всички се ползваме. Ние всички сме произлезли от тая свещена азбука. Ние мислим, ние пишем с нейна помощ, продължаваме се чрез нея. Това не е случайно. Така че нашите съдби не могат да се разминат. Вие, българите, сте наследници на тази култура, вие я продължавате и ни показвате как едновременно можете да бъдете и наследници, и продължители на тази култура
”

Не водя дневник. Но на 12 март тази година, когато подготвях плана за следващия брой, позвъних на главния редактор на в. “Словото днес” Надя Попова, за да й напомня, подсетен от писателя Кирил Момчилов, да не пропуснат случайно датата 15 март, рождения ден на Валентин Григориевич Распутин. После позвъних в Москва на Олга Николаевна, поговорихме си пак за рождения ден на писателя и заедно отбелязахме неудобството от огромната часова разлика с Иркутск, която все е пречка или поне повод за извинение за връзка с Валентин Григориевич. Никой от нас не подозираше, онова, което последва.

И все пак, може би душите наистина се съобщават? И може би смъртта наистина не е само точка? Но тире, точка или многоточие, телеграмите с нейната морзова азбука винаги намират адреса и никога няма пропуснат получател.

Нейсе. Време е този поразхвърлян разказ да спре. Още повече че Тя уважава само епитафиите. Понякога и приписките. **Поглеждам мартиролога със скъпите на сърцето ми имена, в които се нареди и Валентин Григориевич Распутин и усещам как сърцето ми диктува приписка върху бялото поле на моята съвест: благодаря ти, Всеблаг и Всемогъщи, че ме напъти да вървя в живота си до достойни мъже: Николай Хайтов, Валентин Распутин, Георги Близнаков, Василий Белов, Венелин Мечков, Ернст Сафонов, Христо Малеев, Венцеслав Начев, Тодор Цонев, Ленко Миланов, Христо Цачев, Стойчо Стойчев...**

СИБИРСКИЯТ ИМПЕРАТОР НА РУСКИЯ ДУХ

Автор: Минчо МИНЧЕВ

Човек се ражда от клетките на доброто, а денят – от лъчите на зората.

Лето 2015-о. Писах, аз, недостойният, Минчо Минчев.